

De Regel van Augustinus

Gemeenschappen van zusters en broeders herkennen zich in de Regel van Augustinus. Heeft zijn Regel ook iets voor ons? Lees en denk met ons mee in de volgende nummers van Stad Gods.

Commentaar op de Regel van Augustinus

Gezag in dienstbaar zijn

Augustinus begint zijn Regel voor de Gemeenschap met het uitzetten van een tweevoudige grondlijn. De ene is dat al het materiële goed ten dienste komt van de gemeenschap, van al wie het nodig heeft. De andere lijn is dat in het klooster ieder moet krijgen wat zij of hij nodig heeft. Dat is zijn eerste verwoording van het 'één van hart zijn en één van ziel, op weg naar God'. Als hij komt te spreken over de leiding in de gemeenschap en over het gehoor geven aan deze leiding (gehoorzaamheid), krijgt deze dubbele lijn er een nieuwe dimensie bij. Ook hier gaat het om zoiets als 'inbrengen' en 'ontvangen'. Ook hier gaat het om de beweging van over en weer.

Elke gemeenschap heeft leiding nodig. We weten niet hoe in zijn tijd de over-

ste gekozen werd aan wie de verantwoordelijkheid voor de gemeenschap werd toevertrouwd. Wel weten we dat Augustinus de taak van de leiding verstaat als dienst, en dat hijzelf deze taak beschouwde als een last. Niet alleen de leden van de gemeenschap moeten gehoorzaam zijn, maar ook degene die over hen is aangesteld moet gehoor geven aan allen en aan ieder. Hij is 'voor allen een voorbeeld in goede werken, hij wijst druktemakers terecht, troost wie kleinmoedig is en vangt de zwakke op. Hij heeft geduld met iedereen. Hij houdt van de orde in huis en vraagt daar respect voor.'

Charisma: gemeenschap

Maar dit is niet de zorg van alleen de overste. Eerder al, in hoofdstuk 4 van zijn Regel, komt Augustinus te spre-

De Regel van Augustinus

ken over de verantwoordelijkheid van de broeders en zusters voor elkaar. In de zorg die zij voor elkaar aan de dag leggen krijgt Gods zorg concreet gestalte, zegt hij. En ook al zijn hun taken verschillend, in een gemeenschap zijn allen, de overste en de hele groep, medediensers van hun ene Heer. Voor Augustinus is een graag herhaald thema: 'Kijk naar je Heer, naar je Hoofd, naar het model voor jouw leven'. Op Hem richt de gemeenschap zich, volgens de aanhef van de Regel, die het heilige propositum heet, het heilig voornemen, dat wil zeggen de doelstelling van de gemeenschap, of het charisma dat de gemeenschap draagt. In onderling overleg zal de gemeenschap dit steeds opnieuw concreet maken op elke plaats en in elke nieuwe tijd. Deze samenspraak is het kapittel, dat de Orde der Augustijnen kent op elk niveau, in de plaatselijke gemeenschap, op het vlak van een Provincie, en op het niveau van de Orde als geheel. Op elk niveau beziet de gemeenschap zichzelf vanuit de Regel, als in een spiegel, om te zien of ze haar charisma trouw blijft.

Gedeelde verantwoordelijkheid

Voor Augustinus komt de gehoorzaamheid, als een van de pijlers van het religieuze leven, eerder in de sfeer

te liggen van 'gedeelde verantwoordelijkheid'. Meer dan een verticaal gebeuren tussen overste en onderdaan, wordt zij onderlinge verantwoordelijkheid tussen broeders en zusters. De plaats en de taak van de overste valt hiermee niet weg. Zijn/haar taak is het om op dit hele gebeuren toe te zien en erover te waken. En Augustinus erkent dat er soms dan ook van hem/haar een duidelijk woord verwacht mag worden.

De plaats van de overste in een gemeenschap ziet hij in een zekere parallel met hoe hij zijn eigen taak als bisschop verstaat. De bisschop is voor hem fundamenteel gelovige tussen gelovigen. In een preek gebruikt hij voor de bisschop hetzelfde beeld als voor de overste in de gemeenschap. 'Het lijkt wel of ik tot u spreek vanaf een hogere plaats, maar God weet met hoe grote vrees ik aan uw voeten lig.' Gezag ligt voor Augustinus in de lijn van dienstbaarheid. In zijn toelichting op wat gezag betekent, weet hij het vrij te houden van elke vertekening door macht.

Wim Sleddens o.s.a.